

IV. OSNOVNA ŠOLA CELJE

SKRIVNI KOTIČKI STAREGA MESTNEGA JEDRA V CELJU

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji:

**Valentina Rkman , 7.a
Luka Minić, 7.a**

Mentorica:

Jerneja Pavlič, prof. nem. in zgod.

**Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2018**

KAZALO

KAZALO.....	1
POVZETEK.....	2
1. UVOD	3
1.1 Opredelitev in izbor raziskovalnega problema	3
1.2 Namen in cilj raziskovalne naloge	3
1.3 Hipoteze.....	3
1.4 Metode dela.....	4
2. TEORETIČNI DEL	5
2.1 Opredelitev pojma dvorišča starega mestnega jedra	6
2.2 Opredelitev tipov dvorišč in vrtov starega mestnega jedra	7
2.3 Zgodovinski pregled razvoja celjskih dvorišč	8
3. DVORIŠČA STAREGA MESTNEGA JEDRA V CELJU.....	10
3.1 Oris trenutnega stanja dvorišč v starem mestnem jedru Celje.....	10
3.2 Primeri dobro urejenih dvorišč v starem mestnem jedru Celje	17
3.3 Načrti ureditve dvorišč Mestne občine Celje.....	22
3.4 Anketa med stanovalci starega mestnega jedra	28
4. ZAKLJUČEK	31
5. SEZNAM SLIK IN DIAGRAMOV	33
6. VIRI IN LITERATURA.....	36
7. PRILOGA.....	38

POVZETEK

Naloga prikazuje skrite in v veliki meri nepoznane dele starega mestnega središča v Celju, dvorišča. Zaradi prevelikega števila vseh dvorišč samo izbrane iz vseh delov obravnavanega območja razvršča glede na tip, urejenost in namembnost. Slikovno gradivo, ki je nastalo na terenu, pomaga razumeti trenutno stanje. Razlogi slabega stanja več kot polovice dvorišč so v družbenem in političnem razvoju po drugi svetovni vojni. Razvoj mestnega središča ni potekal vzporedno z razvojem in načinom življenja stanovalcev zadnjih trideset let, tako je veliko, predvsem večjih dvorišč, spremenjenih v parkirišča. Izbranih je nekaj lepo urejenih dvorišč, na nekaterih primerih je prikazano stanje iz preteklosti. Poleg preteklega in sedanjega stanja so v nalogi opisani načrti Mestne občine Celje in drugi projekti, ki v svoji vsebini obravnavajo tudi ureditev nekaterih dvorišč. Prikazani so rezultati anketnega vprašalnika, namenjenega stanovalcem mestnega jedra, ki pomagajo razumeti, s čim so uporabniki teh dvorišč zadovoljni in kaj bi spremenili. Raziskovalna naloga v svojem zaključku dodaja predlog oživitve dvorišč starega mestnega središča knežjega mesta Celje.

1. UVOD

1.1 Opredelitev in izbor raziskovalnega problema

Staro mestno jedro je za celjske osnovnošolce prostor muzejev, knjižnice, galerij, mestnega kina, Narodnega in Celjskega doma. Sprehodimo se po Muzejskem trgu, po Gosposki ulici, zavijemo na Glavni trg, pot nadaljujemo po Stanetovi, lahko zavijemo levo na Prešernovo, malo nižje desno na Cankarjevo, mogoče vztrajamo do Miklošičeve. Zelo hitro si ogledamo mestno središče. Prepričani smo, da poznamo naše majhno staro mestno jedro zelo dobro. Vemo, da imajo hiše izven mestnega jedra svoje dvorišče, parkirišče in mogoče celo vrt. Težko si predstavljamo, da bi to veljalo tudi za stare mestne hiše, ki stojijo tesno skupaj. Nekaj dvorišč poznamo, saj so na njih parkirani avtomobili, nekaj jih je s težkimi vrati skritih pred očmi mimoidočih. Ko si ogledamo te koticke starega mesta, se nam pokaže v drugačni luči.

1.2 Namen in cilj raziskovalne naloge

Namen naloge je prikazati skrite dele starega mestnega jedra ter ugotoviti, kakšna so ta dvorišča po velikosti, za kaj se trenutno uporabljajo, kdo jih uporablja in v kakšnem stanju se nahajajo. Omejila sva se na dostopna dvorišča, izvzela sva tista, ki so zaklenjena in niso del javnega mestnega prostora.

V nalogi sva izbrala nekaj dobro urejenih dvorišč kot primer dobre prakse, njihovo podobo sva primerjala s podobo v preteklosti, v kolikor sva našla starejše slike. Predstavila bova mnenje in predloge ljudi, ki uporabljajo ta dvorišča. Cilj raziskave je tudi ugotoviti, kako naj bi se ta dvorišča v prihodnje spreminjala, modernizirala in dobila vsebino, ki bi bogatila mestno jedro, za stanovalce pa postala del uporabnega prostora.

1.3 Hipoteze

Zastavljene hipoteze v raziskavi so:

- V starem mestnem jedru po velikosti prevladujejo manjša dvorišča.
- Dvorišča služijo kot družabni prostor stanovalcem.
- Dvorišča urejajo in uporabljajo lastniki bližnjih stanovanj.
- Dvorišča so bila pred 30 leti v boljšem stanju kot danes.
- Mestna občina Celje¹ dvoriščem starega mestnega jedra ne namenja veliko pozornosti.

¹ Uporabljena bo krajšava MOC.

1.4 Metode dela

Najino raziskovalno delo se je začelo s postavitvijo raziskovalnih hipotez, s pomočjo katerih bova odgovorila na vprašanja raziskovalne naloge. Pri raziskavi sva najprej poskušala zbrati čim več literature in časopisnih člankov na to temo ter tako dobiti vpogled v stanje dvorišč pred leti. S pomočjo literature sva opredelila pojem mestna dvorišča in jih razvrstila glede na namen, velikost in urejenost.

Na spletnem portalu Geopedija.si sva si priskrbeli zemljevid, s pomočjo katerega sva določila območje raziskovanja, si označevala in odkrivala dvorišča. Nato sva delo nadaljevala na terenu. Pregledala, označila in fotografirala (uporabila sva fotoaparat Canon EOS 350 D) sva vsa dvorišča, ki niso zaklenjena. So številna in obsežna. To dejstvo naju je med ogledom zelo presenetilo. Spoznala sva, da prav vseh dvorišč v takšni raziskavi ne bova mogla predstaviti. Tako sva iz izbranih ugotavljala, koliko je urejenih in koliko neurejenih (v literaturi sva se srečala s pojmom degradirana²). Opredelila sva jih tudi glede na tip dvorišč. Izbrala sva nekaj dobro urejenih dvorišč. Na Zavodu za kulturno dediščino v Celju, v Muzeju novejši zgodovine Celje in v Zgodovinskem arhivu Celje sva poiskala fotografije teh dvorišč pred tridesetimi leti in jih primerjala z današnjim stanjem. Za fotografije, ki jih nisva posnela sama, je v nalogi sproti naveden vir.

Obrnila sva se tudi na urbanistični oddelek MOC, saj naju je zanimalo, kakšne načrte imajo z ureditvijo dvorišč. Iz oddelka za javni prostor in komunalo nama je arhitektka ga. Darja Zabukovec poslala del strokovnih podlag za reurbanizacijo mestnega jedra, ki se v manjšem delu nanašajo tudi na dvorišča. Ta dokument iz leta 2006 sva pregledala in na terenu preverila, kaj od tega je že bilo narejenega. Našla sva tudi kar nekaj razlogov za neurejenost na tem področju. Ker pa je ob samem zaključku najine raziskave že potekla javna razgrnitev osnutka podrobnega prostorskega plana za območje med Cankarjevo, Stanetovo, Levstikovo in Aškerčevo ulico, sva o tem poiskala podatke v dnevnem časopisu Večer. Pri iskanju podatkov na medmrežju sva opazila dva projekta, ki ju pripravljajo v Studiu arhitekture in oblikovanja LIST. Kontaktirala sva izvajalce in arhitekt Miha Prosen nama je predstavil vseh pet projektov, ki so neposredno povezani z dvorišči starega mestnega jedra. Posredoval nama je njihovo gradivo in dovolil objavo v raziskovalni nalogi.

Opravila sva kratko anketo med stanovalci starega mestnega jedra in torej uporabniki teh dvorišč, jo v nalogi analizirali, rezultate pa prikazala z diagrami. Želela sva, da so

² Degradirano območje je območje, katerega uporabna vrednost je tako zmanjšana, da je za njegovo oživitvev potreben večji poseg v njegovo strukturo in rabo. (Inštitut za politike prostora, dostopno na: <http://ipop.si/urejanje-prostora/izrazje/degradirano-obmocje/>, 28. 1. 2018.)

anketiranci iz različnih delov mestnega jedra. Najprej sva anketo poskušala izvesti tako, da sva zvonila pri vratih in prosila za sodelovanje. Bila sva zelo presenečena nad neprijaznostjo in nepripravljenostjo stanovalcev za sodelovanje. Zato sva del anket pridobila tako, da sva naredila seznam vseh, ki jih pozna in živijo v središču mesta. Na koncu sva zbrala 30 anket.

Zahvalila bi se rada ljudem, ki so nama pomagali pri izvedbi raziskovalne naloge. Zahvaljujeva se gospe Boženi Hostnik iz Zavoda za kulturno dediščino Slovenije, Območna enota Celje, za izvirne ideje, slike dvorišč in materiale, ki so še kako pripomogli k izdelavi naloge. Hvaležna sva tudi gospodu Mihi Prosenu iz Studia arhitekture in oblikovanja LIST za prijazen sprejem, predstavitev njihovih projektov in posredovanje gradiva. Vlil nama je upanje na urejenost starega mestnega jedra tudi za pročelji stavb ob glavnih ulicah. Za sodelovanje se zahvaljujeva gospodu Sebastjanu Webu iz Muzeja novejšje zgodovine Celje ter gospe Darji Zabukovec iz Mestne občine Celje za posredovano gradivo. Zelo sva hvaležna naši učiteljici slovenščine gospe Jelki Hribernik, ker nama je raziskovalno nalogo pregledala in jezikovno popravila. Hvala naši knjižničarki gospe Alenki Kostanjevec, ki naju je ves čas raziskovalnega dela potrpežljivo gostila v knjižnici in nama velikokrat priskočila na pomoč. Največja zahvala pa velja tudi najini učiteljici, mentorici gospe Jerneji Pavlič, ki naju je povsod spremljala in ves čas spodbujala k izdelavi naloge.

TEORETIČNI DEL

2.1 Opredelitev pojma dvorišča starega mestnega jedra

Celjska dvorišča, prostori, le korak odmaknjeni od naših vsakodnevnih, uhojenih poti, a kljub temu skriti našim pogledom, nam postavljajo vprašanja o zgodbah in podobah, o spominih in ujetem času preteklosti, o možnostih in zmožnostih za mesto in bivanje posameznika v njem.³

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) pod geslom »dvorišče« najdemo opis: »je prostor pred hišo, za njo ali med njo in pripadajočimi gospodarskimi poslopji«. ⁴ V etimološkem slovarju izvemo, da beseda izhaja iz staroslovanske besede dvor in je tisto, kar se nahaja za vrati, prostor ali zgradba za ogrado.⁵

Alenka Kocuvan Polutnik razlaga dvorišča in vrtove kot »vse tiste površine, ki se nahajajo znotraj ulične pozidave, površine, ki so ločene od javnih komunikacij z objekti. V to skupino spadajo vsa dvorišča in vrtovi, funkcionalne površine objektov.«⁶

Jerneja Ferlež je v svoji knjigi Mariborska dvorišča napisala, da živimo v različnih prostorih, ki se med seboj razlikujejo na različne načine (po namenu, velikosti itd.). Bivališče pa nista samo hiša ali pa stanovanje, ampak tudi prostor okoli njiju. Tako je torej dvorišče prostor za ali ob hiši.⁷

Z izrazom dvorišče torej označujemo odprt prostor, ki ga z ene ali več strani obdajajo zgradbe in se odpira proti nebu. Beseda dvorišče se lahko uporablja za različne vrste dvorišč, npr. kmečko, šolsko, kraško dvorišče itd. V raziskovalni nalogi se zanimamo izključno za tista dvorišča, ki sodijo v kontekst mestnega središča. Takšna dvorišča so največkrat vezana na večje število bivalnih enot (stanovanj), te pa so lahko vezane na eno ali več stavbnih enot. Zgradbe lahko takšna dvorišča obdajajo povsem ali le deloma.⁸

³ Roženbergar, 2016, str. 22.

⁴ SSKJ, dostopno na:

<http://www.fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=2&Query=dvori%C5%A1%C4%8De>, 29. 11. 2017.

⁵ Snoj, dostopno na: <http://www.fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4285996/dvr?View=1&Query=dvori%C5%A1%C4%8De&All=dvori%C5%A1%C4%8De&FilteredDictionaryIds=193>, 17. 1. 2018.

⁶ Kocuvan Polutnik, 1988, str. 91.

⁷ Ferlež, 2001, str. 44.

⁸ Tepina, 2009, str. 5, dostopno na: file:///C:/Users/uporabnik/Documents/KINGSTON/RAZISKOVALNA-DVORIŠČA/dn_tepina_ana.pdf, 15. 11. 2017.

2.2 Opredelitev tipov dvorišč in vrtov starega mestnega jedra⁹

Odprti prostori starega mestnega jedra, opredeljeni kot dvorišča in vrtovi, imajo določeno obliko in namembnost. Glede na bistvene skupne značilnosti so dvorišča in vrtovi razvrščeni v tri skupine:

- manjša zaprta dvorišča¹⁰,
- večja dvorišča in vrtovi,
- notranji prostor obuličnega kareja¹¹.

O manjšem zaprtem dvorišču govorimo takrat, ko se nahaja ob enem objektu, je omejeno z vseh strani, ni prehodno, uporabljajo ga najemniki iste hiše in ko je dostop do takšnega dvorišča mogoče zapreti. Takšna dvorišča so po navadi v zasebni rabi ali rabi lokalov in so zaprta za javnost.

Za večje dvorišče in vrt je značilno, da se nahaja ob več objektih, med dvorišči večjih stavb ni vidne meje (ograje), dvorišča so prehodna na vrt ali na drugo ulico, z vseh strani jih obdajajo ulice, dostop na dvorišče ni kontroliran, tako jih uporabljajo najemniki hiš ob njem, uporabniki lokalov in obiskovalci mesta za parkiranje avtomobilov.

Za notranje prostore obuličnega kareja je značilno, da se nahajajo ob več objektih v večjem uličnem kareju. Med zemljišči več objektov so bile v preteklosti ograje porušene. Takšna dvorišča so prehodna in prevozna, del površine je namenjen javnemu parkiranju, dostop ni kontroliran in se ga ne da zapreti, saj obulični kare ni v celoti izgrajen.

⁹ Opredelitev mestnih dvorišč sva povzela prav tako po delu Alenke Kocuvan Polutnik iz leta 1988, saj sva opazila, da jo navajajo vsi kasnejši viri, ki se s tem področjem ukvarjajo (npr. Jerneja Ferlež, ki se ukvarja z mariborskimi dvorišči, in Ana Tepina, ki v svoji diplomski nalogi raziskuje ljubljanska dvorišča).

¹⁰ Sem spadajo tudi atriji, v SSKJ-ju najdemo pod geslom atrij – »*nepokrit osrednji prostor starorimske hiše ... starorimskemu atriju podobno dvorišče današnjih hiš*«. (SSKJ, dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=atrij&hs=1, 25. 1. 2018.)

¹¹ Kare - kvadratast, četverokoten kompleks - zazidalni kare. (SSKJ, dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=ge=Kare, 25. 1. 2018.) Kare – območje (Zavrtanik, Rijavec, Fekonja: 2016, str. 26).

2.3 Zgodovinski pregled razvoja celjskih dvorišč

Že v času rimskega imperija so bogati patriciji živeli v razkošnih hišah z vrtovi, nastali so številne urejene zelene površine in parki, atriji, dvoriščni vrtovi, obdani s hišo z vseh strani.¹²

Prevladovalo je mnenje, da so Celeio ob koncu antike uničila vzhodna ljudstva, v zadnjem času pa dobivamo dokaze, da je naselbina v zmanjšanem obsegu vendarle preživela. Taki dokazi so npr. obstanek imena naselbine ter najdbe bizantinskih novcev iz časa od 6. do 12. stoletja, ki kažejo, da so naseljenci bili v stikih z bizantinskim prostorom. V zgodnjem srednjem veku je o Celju malo podatkov. Kot trg se prvič omenja l. 1323. Največji razcvet je Celje doživelo v času vladavine celjskih grofov. Grof Friderik II. ga je l. 1451 povzdignil v mesto, zgrajeno je bilo mestno obzidje z obrambnimi stolpi in štirimi mestnimi vrati. Tlorisna mreža srednjeveškega mesta, vpetega v obzidje, je bila tako določena in se je v bistvenih potezah ohranila do danes. Jedro je obsegalo območje današnjega Slomškovega in Glavnega trga ter območje Gosposke in Prešernove ulice.¹³

Tipi dvorišč v srednjem veku, do 15. stoletja, niso znani, ker ni ohranjenih elementov, medtem ko so v 16. stoletju bila zagotovo notranja dvorišča, ki so imela samo gospodarsko vlogo, torej so bila prostor za proizvodno dejavnost ali pa so povezovala stavbo z vrtom in naprej s sadovnjakom. Vrtne parcele so se razvile v nadaljevanju stavbe in so se zaključevale ob gospodarskih in obrambnih poteh ob mestnem obzidju. Sestavni del dvorišč je bil tudi vodnjak.¹⁴

V obdobju renesanse so se stavbne enote z odkupom sosednjih hiš združevale. Prečne poti med stavbami so bile spremenjene v vhodne veže. Namen dvorišč je v tem obdobju ostal enak, še vedno se kaže preplet bivalnega in gospodarskega.¹⁵

Notranja dvorišča so bila v 17. stoletju praviloma že oblikovana. Za obdobje renesanse in baroka do 18. stoletja velja, da se je obseg nepozidanih zelenih površin zmanjšal na račun pozidave znotraj mestnega tlorisa ter obzidave stranskih in obzidnih ulic in dosledne povezave celotne parcele z dvoriščnimi objekti. Dvorišča so bila tlakovana. Tudi gospodarski vrtovi so bili lepše oblikovani ali pa so se preoblikovali v okrasne vrtove.¹⁶

V obdobju 19. in 20. stoletja je želja po izrabi vsakega delčka zemlje skrčila vrtove za hišo v navadna dvorišča, pa tudi na dvoriščih so postavljali stavbe, gradnja stanovanjskih hiš se je povzpela v višino. V 19. stoletju povečanje števila prebivalstva povzroča pritisk na urbanizirana mestna območja. Za Celje ima letnica 1847 odločilen pomen, saj se je z južno železnico začelo obdobje hitre industrializacije in s tem širjenje mesta izven meja srednjeveškega jedra. Nekatera dvorišča (ob Aškerčevi in Cankarjevi ulici) so prehajala v vrtne

¹² Kocuvan Polutnik, 1988, str. 77.

¹³ Strokovna podlaga za reurbanizacijo mestnega jedra Celje, 2006, 2007, str. 9. Dokument nama je po elektronski pošti posredovala Darja Zabukovec, arhitektka iz Oddelka za okolje in prostor, MOC, 8. 1. 2018. V nadaljevanju bo naveden kot *Strokovna podlaga, 2006, 2007*.

¹⁴ Kocuvan Polutnik, 1988, str. 79.

¹⁵ Prav tam, str. 82.

¹⁶ Prav tam, str. 84, 85.

parcele, parcelne meje so obrobljali opečni zidovi, prebivalci so uporabljali skupni dvoriščni prostor ter vrtni del parcele.¹⁷

Odprt prostor v starem mestnem jedru je zaključen do I. svetovne vojne, v medvojnem času ni bilo bistvenih sprememb. Po II. svetovni vojni sta se zaradi množičnega priseljevanja ljudi v mesta oblika in namen mestnih dvorišč močno spremenila. Z manjšanjem stanovanjskih enot v hiši in s spremembo lastništva iz privatne v družbeno so nekontrolirano rasle na dvoriščih razne lope in barake. Aktivni in finančno sposobnejši del prebivalstva se je izseljeval v nove, prostostoječe hiše izven mesta. Ko so bila dvorišča v zasebni lasti, so bila urejena, njihov namen pa jasno določen.¹⁸

Konkreten začetek prenove dvorišč je bil sredi 80. let 20. stoletja, ko je bila uvedena peš cona v starem mestnem jedru, ki je najprej pomenila olajšanje in boljšo kakovost življenja prebivalcev, dolgoročno pa se je večala težava s pomanjkanjem parkirnih prostorov. Načrt prenove v nalogi Kocuvan Polutnikove iz leta 1988 je pokazal, da je v starem mestnem jedru dovolj prostih površin, ki bi jih s primerno ureditvijo spremenili v lepo urejen prostor in s tem dvignili kvaliteto življenja v mestu. Dvajset let kasneje so udeleženci delavnic ugotovili, da je bil takraten trend postavljanja otroških igrišč in prostora za druženje v veliki večini neuresničen in da je bilo premalo pozornosti namenjene parkiriščem. Razvoj je 20 let po načrtu šel popolnoma svojo pot, spremenila sta se starostna struktura prebivalcev in način življenja, povečalo se je število avtomobilov in tako se dvorišča vse bolj spreminjajo v parkirišča.¹⁹

¹⁷ Prav tam, str. 85, 86.

¹⁸ Prav tam, str. 88, 89.

¹⁹ Hostnik, 2016, str. 28.

2. DVORIŠČA STAREGA MESTNEGA JEDRA V CELJU

3.1 Oris trenutnega stanja dvorišč v starem mestnem jedru Celje

Najino delo je potekalo v starem mestnem jedru, meje najine raziskave so znotraj območja naslednjih ulic: Savinjsko nabrežje, Savinjska ulica, Ulica XIV. divizije, Aškerčeva ulica, Levstikova ulica, Gregorčičeva ulica, Ljubljanska cesta in parkirišče med Jurčičevo ulico in Trgom celjskih knezov.

Na delavnicah Urbani fenomeni so udeleženci našteali 17 velikih in 58 majhnih dvorišč v centru mesta Celja.²⁰ Da bi vseh 75 dvorišč obravnavala v raziskavi, bi le-ta bila preobsežna. Ugotovila pa sva, da se v desetih letih na področju dvorišč ni veliko spremenilo. Nekaj ugotovitev te delavnice je še vedno aktualnih, zato jih v tem delu tudi povzemava.

Dvorišča so še pred desetletji bila družabni prostori, stanovalci so se srečevali ob skupni pralnici, vodnjaku, na cvetličnem ali zelenjavnem vrtu. Danes je ta pomen popolnoma izgubljen. Vzroki za to, da so današnja dvorišča predvsem odlagališča in parkirišča, so različni: starejša populacija prebivalcev, razdrobljenost lastništva, nespodbudna lokalna politika in slabšalni odnos do stanovanj v starem mestnem jedru.²¹ Mestna dvorišča so odsev sodobnega sveta: ograjevanje, plačljivo preživljanje prostega časa in individualnost.²²

Spodbudnejše pa je stanje dvorišč v javni funkciji: uveljaviti se poskuša umetniška četrt, tudi v Celju se uveljavlja arhitekturni trend pokrivanja dvorišč, saj tak prostor omogoča razširitev dejavnosti.²³ Pogosto se dvorišča uporabljajo tudi kot letni vrtovi gostinskih lokalov, ki od uveljavitve protikadilskega zakona ne samevajo niti v hladnejših mesecih.²⁴

Na delavnici Urbani fenomeni so ugotovili (prav tako midva na terenu), za razliko od stanja leta 1988, da je kar nekaj dvorišč zaklenjenih in da so ta (vsaj tista, ki sva jih po naključju videla) bolje urejena od nezaklenjenih.²⁵

V teoretičnem delu so razdeljena dvorišča na manjša zaprta dvorišča, na večja dvorišča in vrtove ter na notranji prostor obuličnega kareja. Kot so ugotovili že na delavnici pred desetimi leti, je v starem mestnem jedru največ majhnih zaprtih dvorišč, od teh jih je nekaj tudi zaklenjenih. Največ manjših dvorišč sva videla ob Gosposki ulici, na Glavnem trgu in na Stanetovi ulici. Zanimivi sta nama bili dve ozki dvorišči na Glavnem trgu, ki sta naju iz urejene ulice popeljali v popolno nasprotje. Ti ozki dvorišči povezujeta Glavni trg s Kocenovo ulico in sta primer neurejenih dvorišč.

²⁰ Roženberger, 2016, str. 23.

²¹ Prav tam, str. 22.

²² Bratuša, Gorjup, 2016, str. 23.

²³ Roženberger, 2016, str. 22.

²⁴ Bratuša, Gorjup, 2016, str. 24.

²⁵ Hostnik, 2016, str. 28.

Sliki 1 in 2: Primer dveh ozkih dvorišč na Glavnem trgu 2 in 3

Nekateri stanovalci svoja majhna dvorišča spreminjajo v odlagališča odsluženih stvari, dodatno sliko kvarijo neurejeni in prepolni zabojniki za smeti. Verjetno takšno stanje kaže na nižji standard stanovalcev. Dvorišča kljub svoji majhnosti izrabljajo za parkiranje avtomobilov. Na manjših dvoriščih ni opaziti toliko dodatnih pomožnih prostorov, kot so drvarnice, garaže in lope. V veliki večini so dvorišča tlakovana, nekatera asfaltirana.

Slike 3–8: Majhna dvorišča služijo stanovalcem za zabojnike za smeti, parkiranje, odlaganje odsluženih stvari in celo drv.²⁶

Večja dvorišča sva našla med Glavnim trgom in Gosposko ulico, ki so naju presenetila s svojo velikostjo in prepređenostjo več dvorišč. Skoraj v celoti se območje uporablja kot parkirišče in daje vtis neurejenosti, kljub temu da so nekatere stavbe dobro obnovljene. Dodatno kvarijo izgled razpadajoči pomožni objekti (drvarnice, lope, garaže), smeti, neenotno urejeni tlaki.

²⁶ Slika 3: Dvorišče med stavbama na vogalu Gledališkega trga 8 in Ljubljanske ceste 10.

Slika 4: Dvorišče Gosposke ulice 5.

Slika 5: Dvorišče za Stanetovo ulico 3.

Slika 6: Dvorišče za Savinovo ulico 9.

Slika 7: Dvorišče na Muzejskem trgu 5.

Slika 8: Dvorišče med stavbama Gosposke ulice 23 in Ulice Ivanke Uranjekove 2.

Slike 9–11: Več povezanih dvorišč na vogalu Glavnega trga in Gosposke ulice

Podobno sliko najdemo na dveh dvoriščih na Miklošičevi. Ob stolpnicah je težava s parkirnim prostorom več kot očitna. Podobo kazijo, kot v več primerih, smetnjaki. Tudi stanovalci so po anketi sodeč s takšnim stanjem zelo nezadovoljni. Lepo urejen je tukaj samo del ob stari večstanovanjski hiši na Miklošičevi ulici 3.

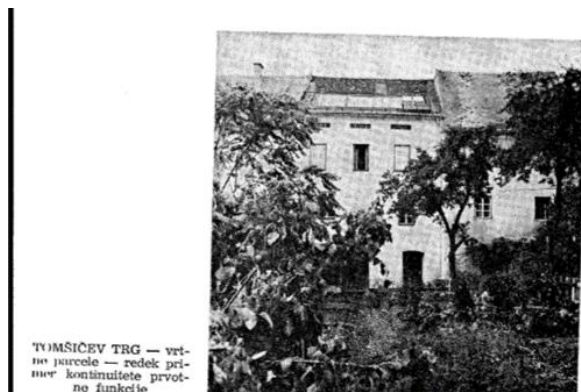
Sliki 12, 13: Lepo urejena zunanost večstanovanjske hiše na Miklošičevi ulici 3, v neposredni bližini prava gneča na dvorišču/parkirišču stolpnic Miklošičeve 1 in 5

Dvorišče med Savinjskim nabrežjem in Razlagovo ulico je prav tako namenjeno parkiranju, a daje vtis urejenosti, saj je kljub vsemu sredi dvorišča posajeno drevje z zelenico, na kateri so postavljene klopi, kar kaže na to, da se vsaj nekateri tukajšnji stanovalci družijo na dvorišču. Zanimivo je tudi zaradi svoje trikotne oblike.

Slika 14: Dvorišče med Razlagovo in Savinjsko ulico ter Savinjskim nabrežjem

Večje dvorišče za stavbami in pripadajočimi atriji Glavnega trga se prav tako uporablja kot parkirišče, ki je delno tlakovano, na nekaj mestih pa zelo neurejeno. Iz dveh raziskav v osemdesetih letih je razvidno, da so bila tu včasih dolga dvorišča. Za poslopjem in gospodarskim delom so se razprostirali vrtovi, ki pa so do danes zaradi težav s parkiranjem popolnoma izginili.

Sliki 15²⁷, 16²⁸: Tudi za stavbami na Glavnem trgu 4–8 ni več sledu o vrtovih, slika iz zraka nam kaže podobo parkirišča, garaž, ohranjeni so zeleni pasovi.

V raziskavi leta 1988 je prikazanih kar nekaj vrtov, fotografirala sva samo enega, ki se nahaja na večjem dvorišču na Gosposki ulici. Nekoliko zapuščeno deluje verjetno zato, ker sva ga fotografirala decembra.

Slika 17: Osamljen primer vrta v mestnem središču Celja za vogalnimi stavbami Gosposke ulice in Trga celjskih knezov

Po ogledu večjih dvorišč, ki so večinoma dostopna za javnost, sva ugotovila, da se vsa danes uporabljajo za parkirišča, na skoraj vseh je še nekaj dreves, zelo redko tudi zelenic. Primeri takšnih dvorišč so:

Slika 18: Dvorišče med stavbama Gregorčičeve ulice 2 in 4 ter Gledališkega trga 4

²⁷ Primc, 1986, str. 222.

²⁸ Geopedija, dostopno na: <http://www.geopedia.si/>, 19. 2. 2018.

Slika 19: Dvorišče med stavbami na Miklošičevi ulici in Kocbekovo ulico

Slika 20: Dvorišče med Miklošičevo, Kocbekovo in Levstikovo ulico, kjer velik del dvorišča zaseda skupna kurilnica (skrajno desno).

Slika 21: Dvorišče Cankarjeve ulice 9

Slika 22: Dvorišče Pošte Slovenije na Krekovem trgu 9

Slika 23: Dvorišče vogalne stavbe Krekov trg 6–8

Slika 24: Dvorišče med stavbama Ulice XIV. divizije 8 in Razlagovo 11 in 13

Slika 25: Dvorišče za Muzejem novejšje zgodovine na Prešernovi ulici 17

Slika 26: Dvorišče med Gledališko ulico 2 in za Prothasijevim dvorcem (Trg celjskih knezov 10)

Slika 27: Dvorišče za Rimljanko (Savinova ulica 7)

V tretjo skupino dvorišč *notranji prostor obuličnega kareja* lahko v starem mestnem jedru štejemo samo območje med Cankarjevo, Aškerčevo, Levstikovo in Stanetovo ulico. Tukaj gre za preplet več dvorišč, kjer je bilo včasih kar nekaj vrtov, še danes je viden ostanek skupne pralnice. Fotografirali smo garaže in drvarnice, ki so v zelo slabem stanju, vidni so ostanki nekdanjih vrtov. Meniva, da je to območje (predvsem dvorišče, ki se nahaja ob Cankarjevi ulici) najslabše urejeno. Iz ankete je razvidno, da so stanovalci, ki tukaj živijo, s podobo zelo nezadovoljni, za stanje pa krivijo MOC.

Slike 28–30: Izredno slabo urejeno dvorišče na vogalu Cankarjeve in Aškerčeve ulice

KARE CANKARJEVA
— AŠKERČEVA, LEV-
STIKOVA — STANISLO-
VA — pomemben vrtni
element je tudi voda —
»štep« na vrtni parceli

Slika 31: Podoba tega območja pred tridesetimi leti, ko sta bili glavni ugotovitvi, da so vrtna parcele in »štep« pomembna vrtna elementa.²⁹

²⁹ Primc, 1986, str. 226.

3.2 Primeri dobro urejenih dvorišč v starem mestnem jedru Celje

Leta 2004 je Mohorjeva družba prenovila manjše dvorišče na Prešernovi ulici 23a, za katerega sta bila arhitekta Andrej Kemr in Igor Skulj nagrajena s Plečnikovo medaljo. »S kontrasti in prilagoditvami sta ustvarila enkratno arhitekturno sozvočje med starim in novim. S čiščenjem manj atraktivnega tkiva in zgoščanjem aktivnih programov v zaledju ulic je mestno jedro dobilo dodano vrednost.«³⁰ Tako je iz neurejenega nastalo moderno dvorišče.

Slika 32: Mohorjev atrij med arheološkimi izkopavanji³¹

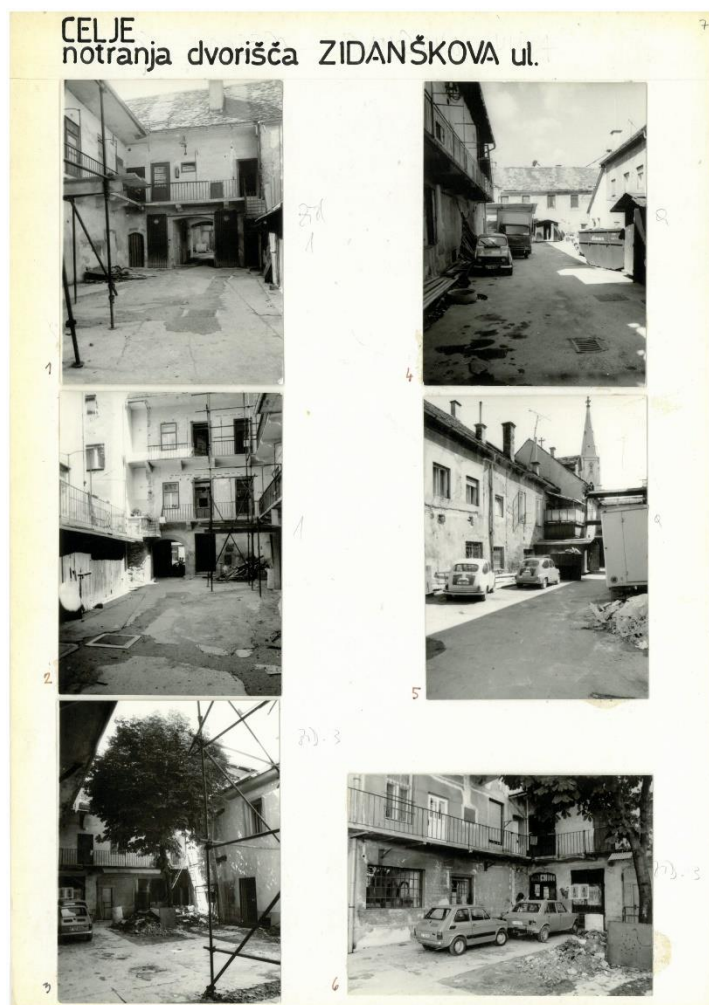
Slika 33: Sodoben Mohorjev atrij³²

Kot primer umetniške četrti se je v Celju konec osemdesetih let 20. stoletja začela razvijati umetniška četrt Na okopih, ki je danes dobro urejena, nekoliko moteč je le pogled na del, kjer so zelo tesno parkirani avtomobili. Kljub temu je po spodnjih slikah očitno, da je urejenost teh dvorišč bistveno boljša in bolj izkoriščena, kot je bila v osemdesetih letih. Lahko jih štejemo med večja dvorišča, ki prehajajo eno v drugo.

³⁰ Darinka Kladnik, Kolobarjenje po Plečniku, Dnevnik, 31. 5. 2005, dostopno na: <https://www.dnevnik.si/127418>, 2. 2. 2018.

³¹ Arhej, dostopno na: <http://www.arhej.com/projekt-podrobno/34>, 2. 2. 2018.

³² Darinka Kladnik, Kolobarjenje po Plečniku, Dnevnik, 31. 5. 2005, dostopno na: <https://www.dnevnik.si/127418>, 2. 2. 2018.

Slike 34–39: Okopi v 80-ih³³

Slike 40–42: Okopi danes

Slike 43, 44: Na okopih 2 leta 1985³⁴ in leta 2018

Kot primer zelo dobro urejenega dvorišča sva izbrala tudi dvorišče na Muzejskem trgu 4, ki je bilo včasih prehodno, danes pa je dostop prepovedan. Zanimivo je zato, ker se je ohranil

³³ Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Celje (odslej ZVKDS, OE Celje), Zidanškova 1–3, Kolšek, 11. 9. 1985.

³⁴ ZVKDS, OE Celje, Kolšek, 11. 9. 1985.

vodnjak, kar je velika redkost v Celju. Zanimivo je tudi, da je to eno redkih dvorišč, ki je bilo urejeno že konec osemdesetih let. Opazila sva tudi, da stavba na drugi strani (ob Savinji) razpolaga z vrtovi, kar je za mestno središče zelo redko.

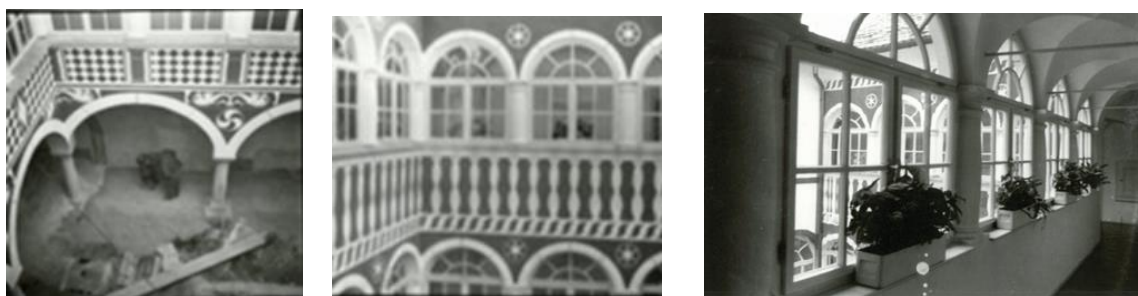

Slike 45³⁵, 46³⁶, 47³⁷: Dvorišče Muzejskega trga 4 v 80-ih in začetku 90-ih let

Slike 48, 49: Dvorišče je še danes urejeno

Med sprejemom na Zavodu za kulturno dediščino v Celju na Glavnem trgu 1 sva opazila, da je ravno tukaj eden najlepše urejenih dvorišč v Celju. Podobo, ki jo ima še danes, je dobilo leta 1991, ko so ga temeljito prenovili.

Slike 50³⁸, 51³⁹, 52⁴⁰: Dvorišče Glavni trg 1 med prenovo in po njej

³⁵ ZVKDS, OE Celje, Badovinac, december 1984.

³⁶ ZVKDS, OE Celje, Gorišek, 8. 9. 1989.

³⁷ ZVKDS, OE Celje, Badovinac, 10. 1. 1990.

³⁸ ZVKDS, OE Celje, Gričar, 25. 11. 1991.

³⁹ ZVKDS, OE Celje, Badovinac, 31. 7. 1990.

⁴⁰ ZVKDS, OE Celje, Aškerc, 1. 12. 1992.

Lepo urejeni sta tudi dvorišči, ki se uporabljata v gostinske namene: dvorišče gostilne Branibor in dvorišče Prothasijevega dvorca (klub Mansion). Ti dvorišči nudita svoj vrt celo koledarsko leto, kar je za lokal prednost, saj tako lahko gosti obiskovalce (kadilce) celo leto.

Slika 53: Dvorišče postane vrt kluba Branibor leta 2010.⁴¹

Slika 54: Dvorišče kluba Mansion

Urejeno in s strani turistov zelo dobro obiskano je tudi dvorišče Knežjega dvorca, ki pa je takšno podobo po dolgoletni obnovi dobilo šele leta 2012.⁴² V časopisu Finance zasledimo, da je na prelomu tisočletja imel dvorec žalostno podobo in je nezadržno propadal.⁴³

Slika 55: Knežji dvorec leta 2001⁴⁴

Slika 56: Knežji dvorec po prenovi leta 2012⁴⁵

V tem poglavju raziskovalne naloge bi verjetno dodala še kar nekaj lepo urejenih dvorišč, če bi lahko pogledala za vsa zaprta vrata. Če sva v prejšnjem poglavju opisovala neurejenost manjših dvorišč, sva tukaj dodali še nekaj lepo urejenih. Vsa spadajo med manjša dvorišča.

⁴¹ Club Branibor, dostopno na: <https://mynight.si/venue/branibor-club-pub/>, 12. 2. 2018.

⁴² MOC, dostopno na: <https://moc.celje.si/zakljuceni-projekti?start=4>, 15. 2. 2018.

⁴³ Bogdan Perko, Knežjemu mestu dvorec nezadržno propada, Finance, 24. 4. 2001, dostopno na: <https://www.finance.si/4919/Knezjemu-mestu-dvorec-nezadrzno-propada>, 15. 2. 2018.

⁴⁴ Prav tam.

⁴⁵ MOC, dostopno na: <https://moc.celje.si/zakljuceni-projekti?start=4>, 15. 2. 2018.

Slika 57: Manjše dvorišče, skrito med parkiriščem Rimljanke in stavbami na Prešernovi ulici 12 in 13

Slika 58: Dvorišče na Glavnem trgu 8, ki je sicer zaklenjeno, a se zaradi steklenih vrat opazi urejenost. Mogoče je to dvorišče namenjeno tudi družabnemu posedanju stanovalcev, saj je vidna miza s stoloma.

Slika 59: Dvorišče Glavnega trga 7, kjer stanovalci hranijo svoja kolesa, včasih je bil na dvorišču lokal Atrij, na kar nas spominja še vedno ohranjen napis nad vrati.

Slika 60: Dvorišče na Glavnem trgu 12, za gostilno Pri Prijatlih

Slika 61: Majhno, dobro skrito dvorišče tik ob obzidju med Razlagovo ulico in gostilno Špital. Naslov obnovljene stavbe je Slomškov trg 5.

2.3 Načrti ureditve dvorišč Mestne občine Celje

Ker sva na terenu ugotovila, da je še zagotovo več kot polovica dvorišč v mestnem jedru degradiranih, sva s pomočjo delavnice izpred desetih let in s pomočjo dokumenta, ki sva ga dobila od MOC, poskušala prikazati vzroke za takšno stanje. Ker je tudi dokument Strokovna podlaga za reurbanizacijo mestnega jedra že iz let 2006/2007, sva načrte primerjala s sedanjim stanjem. Vzroke za tako slabo stanje nekaterih dvorišč sva razložila že v prejšnjih poglavjih in so povezana predvsem z družbeno političnim dogajanjem. Temu lahko dodamo tudi temeljito prenovo glavnih ulic in trgov v zadnjem desetletju, ki je bila za MOC velik finančni zalogaj.

Razvoj mesta je bil vse od poveljne prenove in s tem nacionalizacije privatne lastnine do konca 70-ih let osredotočen na gradnjo novih stanovanj in proizvodnih zmogljivosti in posledično zapostavljanje mestnega jedra. Že v 70-ih je zato tema razvojnih projektov postalo tudi staro mestno jedro. Med letoma 1975 in 1985 je potekal projekt prenove starega mestnega jedra. Na arhitekturni delavnici v letu 1987 so predlagane dodatne rešitve za dvig bivalne kvalitete v mestnem središču, kot so nadaljnje urejanje odprtega prostora, prenova mestne tržnice in oblikovanje novih povezav med starim mestnim jedrom ter stanovanjskimi območji na Otoku. V 90-ih letih je vlaganje v mestno središče zaradi hitrega razvoja nakupovalnih, športnih in prostočasnih dejavnosti v predmestjih izgubilo zamah. Preobrazba mestnega jedra v začetku 21. stoletja je pomemben del trajnostnega urejanja prostora, pri katerem poseben izziv predstavlja povezovanje projektov (prenova stavbnega fonda, urejanje javnih zelenih površin, urejanje vodotokov, posodabljanje in urejanje infrastrukture za različne oblike prometa, navezava na projekte v neposredni bližini starega mesta).⁴⁶

Pri vseh posegih v starem mestnem jedru je seveda potrebno upoštevati predpise na področju spomeniškega varovanja kulturne dediščine. V Celju je bilo na tem področju v preteklosti narejenih že kar nekaj študij:

- leta 1968 je Zavod za spomeniško varstvo pripravil Spomeniškovarstveni red za staro mestno jedro Celje;
- leta 1981 je bil izdelan elaborat Spomeniškovarstvena izhodišča za ureditveni načrt Celja;
- leta 1983 je bila narejena Zgodovinska analiza odprtih površin v starem mestnem jedru Celja;
- staro mestno jedro Celja je varovano z Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine Celje.⁴⁷

Razdrobljena in nedoločena lastniška struktura zemljišč v mestnem jedru je eden izmed večjih problemov za kakršen koli načrtovalski in investitorski podvig. Natančna opredelitev gradbenih parcel oziroma nedvoumna slika lastništva je zato ena izmed prioriteten nalog pri izdelavi prostorskih izvedbenih aktov za območje starega mestnega jedra. Ta opredelitev

⁴⁶ Strokovna podlaga, 2006, 2007, str. 9.

⁴⁷ Hostnik, 2016, str. 28.

pomeni tudi reševanje dovozov in dostopov do objektov, predvsem pa ureditev garažiranja in parkiranja.⁴⁸

V območju reurbanizacije starega mestnega jedra so na razpolago tri večje lokacije za gradnjo novih objektov in dve lokaciji, kjer je z rušenjem objektov z neprimerno dejavnostjo mogoče objekte nadomestiti z ustreznejšo arhitekturo in namembnostjo:⁴⁹

1. lokacija: Novogradnja ob Aškerčevi ulici: Na obravnavani lokaciji se nahaja začasno javno parkirišče. Veljavni prostorski akt določa rušenje dveh manjših obstoječih objektov in gradnjo poslovno-stanovanjskega objekta. Določila iz veljavnega akta je še vedno mogoče upoštevati, za rušenje objektov pa je treba doseči sporazum z lastniki. Izgradnja objekta predstavlja zaključek karejske pozidave, ki jo oklepajo Cankarjeva, Stanetova, Levstikova ulica in Mariborska cesta. Objekti v kareju so pretežno stanovanjski s poslovnimi dejavnostmi v pritličju. Namembnost tega objekta je mogoče nameniti stanovanjem v etažah, vendar je treba stanovanja zasnovati tako, da bodo bivalni in spalni prostori orientirani na dvoriščno stran. Parkiranje je omogočeno v garažni hiši preko ceste. Lokacija objekta je na vidno izpostavljenem območju, ob mestni vpadnici, zato je potrebna posebna pozornost pri oblikovanju arhitekture in zato izvedba javnega natečaja.⁵⁰

Sliki 62, 63: Obulični kare med Cankarjevo, Stanetovo, Levstikovo in Aškerčevo ulico

Trenutno je na tem obuličnem kareju še vse kot leta 2006, a v dnevnem časopisu Večer sva zasledila, da se v bližnji prihodnosti obeta ureditev celotnega območja med Cankarjevo, Stanetovo, Levstikovo in Aškerčevo ulico. Na nedavno javno razgrnitev osnutka podrobnega prostorskega plana za to območje so se zainteresirani stanovalci odzvali s pripombami, da je nova poslovno-stanovanjska stavba premogočno zastavljena. Zasedla bi tudi prostor stavbe, v kateri je danes urarstvo Lečnik, in velik del javnega parkirišča. Tudi vrtec sv. Daniela naj bi, gledano zelo dolgoročno, umaknili iz tega kareja, prav tako bi podrli stanovanjsko stavbo

⁴⁸ Strokovna podlaga, 2006, 2007, str. 9.

⁴⁹ Drugi dve lokaciji nista neposredno povezani z dvorišči, kot zanimivost jih kljub temu povzemava:

2. Lokacija stavbišča v vogalu Ljubljanske ulice, Gledališke ulice in Knežjega trga. Nepozidana površina je začasno urejena kot javno parkirišče. Veljavni prostorski akt določa gradnjo poslovno-stanovanjskega objekta s fasadno linijo, ki sledi ulični liniji in višinskim gabaritom objekta, ki je nižji od Prothasijevega dvorca in ima dvokapno streho. Določeno je, da je viden srednjeveški zid treba ohraniti v njegovi vidnosti in dostopu, na tem mestu naj bi bila pasaža objekta, dvorišče pa omogočalo javno rabo.

3. Lokacija stavbišča ob Jurčičevi ulici. Veljavni prostorski akt na tem mestu določa gradnjo vogalnega objekta. Ker je v preteklih letih bil izgrajen objekt Maksimilijan, je izgradnja takega objekta nesmiselna. Zavod za varstvo kulturne dediščine v svojih usmeritvah predlaga gradnjo dveh objektov z gabariti, ki bi bili prilagojeni gabaritom vil v nadaljevanju Jurčičeve ulice. Lokacija se nahaja na prostoru, ki predstavlja izjemno, tudi elitno lokacijo, je prehod med historičnim mestom in še vedno elitno stanovanjsko sosesko.

⁵⁰ Strokovna podlaga, 2006, 2007, str. 23.

Stanetova 16b. Stanovalci očitajo MOC, da premalo upošteva njihovo mnenje, saj se zavzemajo za zelenice, za ureditev parkirišč, dovoznih poti in za ureditev večnega problema z odlaganjem odpadkov. So proti intervencijski poti, ki bo potekala tik ob zeleni površini sredi kareja in presekala zasebne zelenice na dva dela. Zavzemajo se tudi za ohranitev raznolikega zelenja, predvsem pa bi radi imeli kare zaprtega tipa, kot je bil nekoč, ko je bil ta predel mesta še eminenten. Stanovalci težko gledajo degradirano območje s podrtimi stavbami in obzidji, neurejenimi parkirišči in prepolne smetnjake.⁵¹

To območje ima tudi arheološki in zgodovinski pomen: tod je potekala starorimska cesta, tu je stal tudi eden od gradov grofov Celjskih, od katerega je ostala le kapelica, podoba, kot jo ima danes, pa se je izoblikovala v drugi polovici 19. stoletja, ko se je v Celju začela načrtna urbanizacija zunaj meja srednjeveškega jedra. V najboljših časih so bili tu vrtovi, park s fontano, vrtno ute in sprehajalne potke. Po drugi svetovni vojni in nacionalizaciji so zadeve šle svojo pot in zemljiške zadeve še danes niso dokončno urejene.⁵²

Občina je že nekajkrat poskušala urbanistično urediti to območje, a verjetno tudi zaradi neurejenih lastniških razmerij na eni strani in skrivnih interesov na drugi, neuspešno. Iz podjetja Urbanisti, ki pripravlja ta prostorski plan, načrtujejo na tem območju umestitev vsem dostopne zelene javne površine, cesto in umik javnih parkirnih mest za obiskovalce izven tega območja. Stanovalcem historičnih stavb bi bilo omogočeno, da lahko dodatno še kaj dogradijo za večjo kakovost bivanja, denimo dvigala, vrtno ute ali igrišča, kar bo bivalne razmere bistveno izboljšalo in bo zrasla tudi vrednost nepremičnin. Dostop z avtomobili bo omejen le na stanovalce in druge uporabnike objektov s štirimi vhodi in zaporo.⁵³

V območju starega mestnega jedra je kar nekaj objektov, ki jih veljavni prostorski akt predvideva za rušenje. To so objekti na dvorišču nekdanje vojašnice, Knežjega dvorca, objekt steklarstva na Muzejskem trgu, nekdanji poslovni prostori Aera v Kocenovi ulici, nekdanji poslovni prostori Merxa tudi v Kocenovi ulici, skladiščni objekti za Braniborjem na Stanetovi ulici. Steklarstvo na Muzejskem trgu, nasproti mestne grofije, je po svojih dimenzijah in namembnosti popolnoma neprimeren objekt za tako pomembno mestno lokacijo, generira pa tudi promet, ki ne sodi na trg. Na tej lokaciji je mogoča nadomestna gradnja drugačnih gabaritov in namembnosti. V objektih nekdanjega Aera se nahajajo različne poslovne dejavnosti. Lokacija objektov je zanimiva za nadomestno gradnjo, namembnost pa bi lahko bila tudi stanovanjska s pogojem parkiranja na predvidenih garažnih površinah ob železnici. Obe vili, ki sta prepoznavni kot dediščina, je treba ustrezno vklopiti v mogočo nadomestno gradnjo.⁵⁴

Kot je razvidno iz prejšnjega poglavja, je dvorišče Knežjega dvorca že urejeno, prav tako porušen skladiščni objekt za Braniborjem. Objekt steklarstva na Muzejskem trgu še ni porušen, uporablja se za skladiščne prostore Pokrajinskega muzeja.

⁵¹ Violeta Vatovec Einspieler, Celjski kare 9: nekoč park in fontana, danes pločevina in smeti, Večer, 30. 1. 2018, dostopno na: <https://www.vecer.com/celjski-kare-9-nekoc-park-in-fontana-danes-plocevina-in-smeti-6394086>, 10. 2. 2018.

⁵² Prav tam.

⁵³ Prav tam.

⁵⁴ Strokovna podlaga, 2006, 2007, str. 23.

Slika 64: V ozadju je vidna streha nekdanjega steklarstva na Muzejskem trgu, ki je bil predviden za rušenje.

Na terenu sva ugotovila, da se tudi v Kocenovi ulici ni spremenilo še nič, na medmrežju pa zasledila, da so za to območje v Studiu arhitekture in oblikovanja LIST pripravili za naročnika Merkscha furnirnica d. o. o. zelo ambiciozen idejni projekt.

Slika 65: Dvorišče med Kocenovo ulico 2a in Glavnim trgom 4

Slike 66, 67, 68: Idejni projekt prenove na tem območju⁵⁵

O tem projektu izvemo tudi iz časopisa Večer, ki označi projekt za enega največjih stanovanjskih projektov v Sloveniji in kot primer dobre prakse zelenega in prijaznega načrtovanja stanovanjske gradnje v mestnem središču. S prenovo bi pridobili 28 sodobnih stanovanjskih enot in podzemne garaže v dveh nadstropjih (če bo to mogoče), 62 garažnih mest, sicer pa polovico teh v enem nadstropju, uredili bi vrtove in zelenice z igriščem za najmlajše. Celjski župan Bojan Šrot je o projektu povedal: "Nam je projekt všeč, ker je investitor dosti pogumen, da se je odločil za podzemne garaže, ker vemo, da to prinese precejšnje dodatne stroške zaradi arheoloških izkopavanj. Upam, da bomo tudi tu našli kaj lepega. Vsako stanovanje v mestu prinese dodatno živahnost ... Mestu dajo živahnost tako stanovalci kot

⁵⁵ Gradivo so nama posredovali v Studiu LIST, 21. 2. 2018.

obiskovalci. Včasih pride do konflikta interesov, sploh če so prireditve v mestu. Stanovalci si želijo miru, obiskovalci pa zabavo do jutra."⁵⁶

Drug projekt Studia arhitekture in oblikovanja LIST, ki ga prav tako financira podjetje Merkscha furnirnica d.o.o., so prostori z dvoriščem nekdanjega Železninarja na Stanetovi ulici 4. Tukaj bodo zgradili novo garažno hišo, ki bo omogočila, da bo dvorišče namenjeno izključno pešcem.⁵⁷

*Slika 69: Obstoječe dvorišče za Železninarjem*⁵⁸

*Slika 70: Dvorišče in atrij Železninarja po prenovi*⁵⁹

V zadnjem skupnem idejnem projektu Studia LIST in Merkscha furnirnice d. o. o. načrtujejo ureditev velikih in udobnih meščanskih stanovanj s terasami in balkoni ter parkirišči in zelenimi površinami na Razlagovi ulici 7.⁶⁰

Slika 71: Današnja podoba dvorišča Razlagove 7

*Slika 72: Idejni projekt prenove stavbe in dvorišča*⁶¹

⁵⁶ Violeta Vatovec Einspieler, Kakovostna stanovanja v jedru mesta, Večer, 24. 4. 2017, dostopno na: <https://www.vecer.com/kakovostna-stanovanja-v-jedru-mesta-6259197>, 7. 2. 2018.

⁵⁷ Gradivo so nam posredovali v Studiu LIST, 21. 2. 2018.

⁵⁸ Prav tam.

⁵⁹ Prav tam.

⁶⁰ Prav tam.

⁶¹ Prav tam.

Za neprofitno stanovanjsko organizacijo Družba nepremičnine Celje d. o. o. je Studio LIST pripravil dva idejna projekta za obnovo stavb s pripadajočima dvoriščema (oba projekta sta bila izbrana na natečaju). Prvi je obnova večstanovanjske stavbe na Stanetovi ulici 19, ki stoji v neposredni bližini mestnega kina Metropol in nekdanje Plečnikove Ljudske posojilnice v Celju. Celovita prenova in zasnova sodobnih stanovanj bo še dodatno spodbudila razvoj in oživitev mestnega jedra v Celju. Udoben balkon, terasa ali zimski vrt predstavljajo obvezen zaseben zunanji prostor, hkrati pa bi imela vsaka večstanovanjska hiša poljaven, prometno varen, zunanji prostor za igro otrok oziroma skupne aktivnosti prebivalcev. Vsako stanovanje naj bi imelo parkirni prostor v neposredni bližini, oddaljen največ 200 m in možnost neposrednega kratkotrajnega parkiranja za dostavo.⁶²

Sliki 73, 74: Dvoriščna stran stavbe na Stanetovi ulici 19 danes po idejnem projektu⁶³

Drug skupen projekt je prenova večstanovanjske stavbe na Prešernovi ulici 17, kjer imajo Nepremičnine Celje prav tako namen urediti udobna stanovanja z manjšim dvoriščem, ki je nivojsko ločeno od parkirišča. Z drevesi in klopami se bodo oblikovali manjši otoki za druženje in preživljanje prostega časa. Ploščad je preko stopnic in ustrezne klančine dostopna tudi gibalno oviranim osebam.⁶⁴

Sliki 75, 76: Večstanovanjska stavba na Prešernovi ulici 17 danes in po idejnem projektu⁶⁵

⁶² Studio LIST, <http://www.studio-list.si/portfolio/prenova-stavbe-na-stanetovi-v-celju/>, 2. .2 2018.

⁶³ Prav tam.

⁶⁴ Studio LIST, <http://www.studio-list.si/portfolio/celovita-sanacija-vecstanovanjske-stavbe-presernova-celje/>, 2. 2. 2018.

⁶⁵ Prav tam.

2.4 Anketa med stanovalci starega mestnega jedra

Med prebivalci mestnega jedra sva naredila anketo. Anketo je izpolnilo 30 stanovalcev, od tega 19 žensk (63,3 %) in 11 moških (36,6 %). Največ anketirancev je starih od 30 do 60 let (60 %), najmanj pa od 18 do 30 let (13,3 %). Anketirancev nad 60 let je 26,6 %.

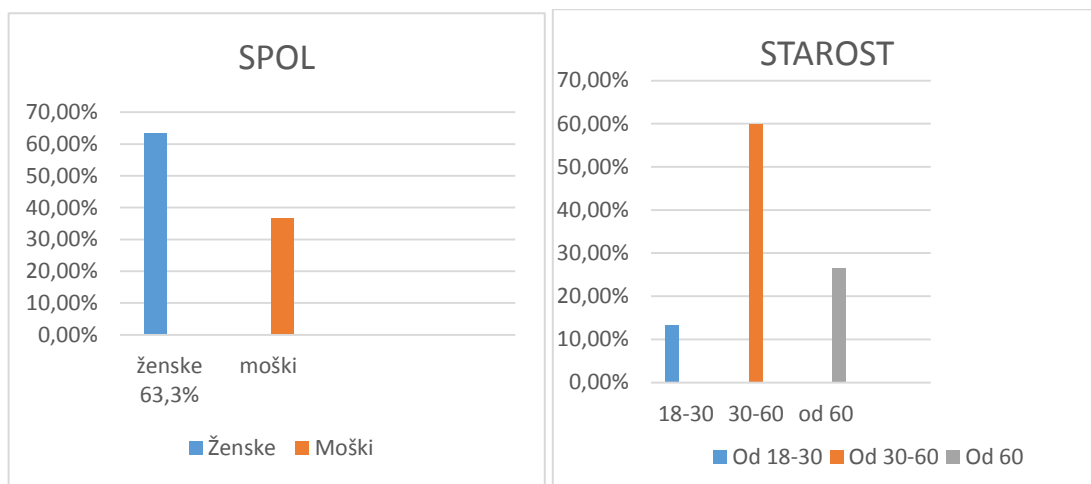

Diagram1: Spol anketirancev

Diagram 2: Starost anketirancev

Želela sva dobiti mnenje stanovalcev z več lokacij, a nama vsi anketiranci niso napisali natančnega naslova. Tako so naslovi stanovalcev, ki so zajeti v anketi, sledeči: Miklošičeva ulica 1, 4 in 11, Stanetova ulica 16, Muzejski trg 5 in 8, Vodnikova ulica 9, Cankarjeva ulica 9, 5 in 8, Gledališki trg 3 in 4, Glavni trg 18, Lilekova ulica 2, Gosposka ulica 7, Savinova ulica 7. Nekaj anketirancev je napisalo samo ulico, brez hišne številke.

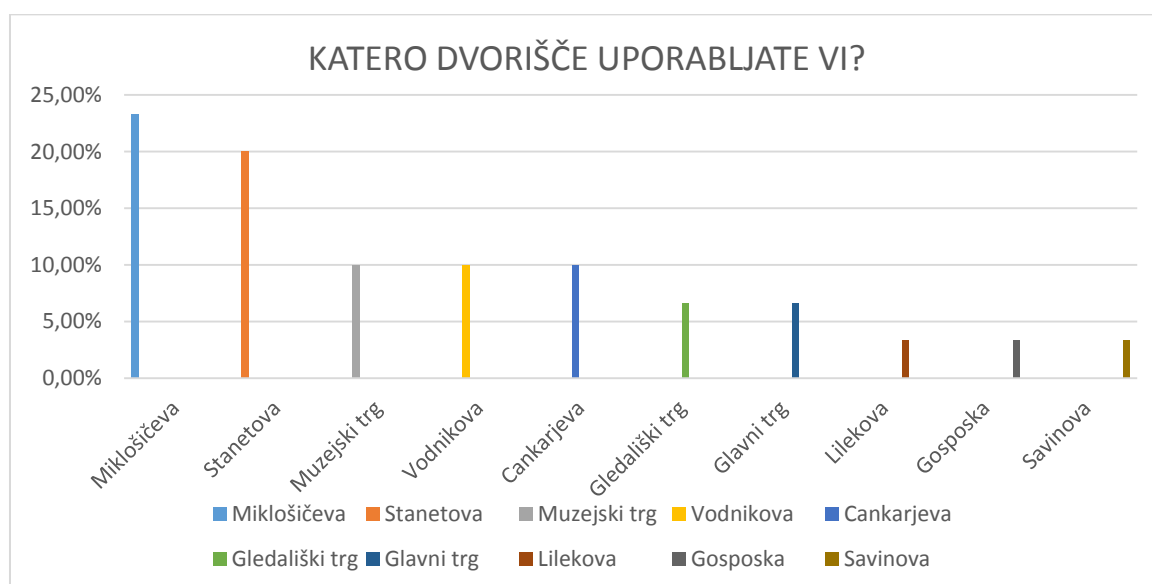

Diagram 3: Naslov anketirancev

Zanimalo naju je tudi, ali so stanovalci lastniki dvorišč. Kar 16 prebivalcev je odgovorilo z DA (53,3 %), 14 stanovalcev pa z NE (46,6 %). Na vprašanje, če vedo, kdo je lastnik dvorišča, je 6 stanovalcev odgovorilo, da ne vedo (20 %), pri petih je lastnik MOC (16,6 %), pri dveh najemodajalec (6,6 %), pri enem pa je lastnik gostišče Branibor (3,3 %).

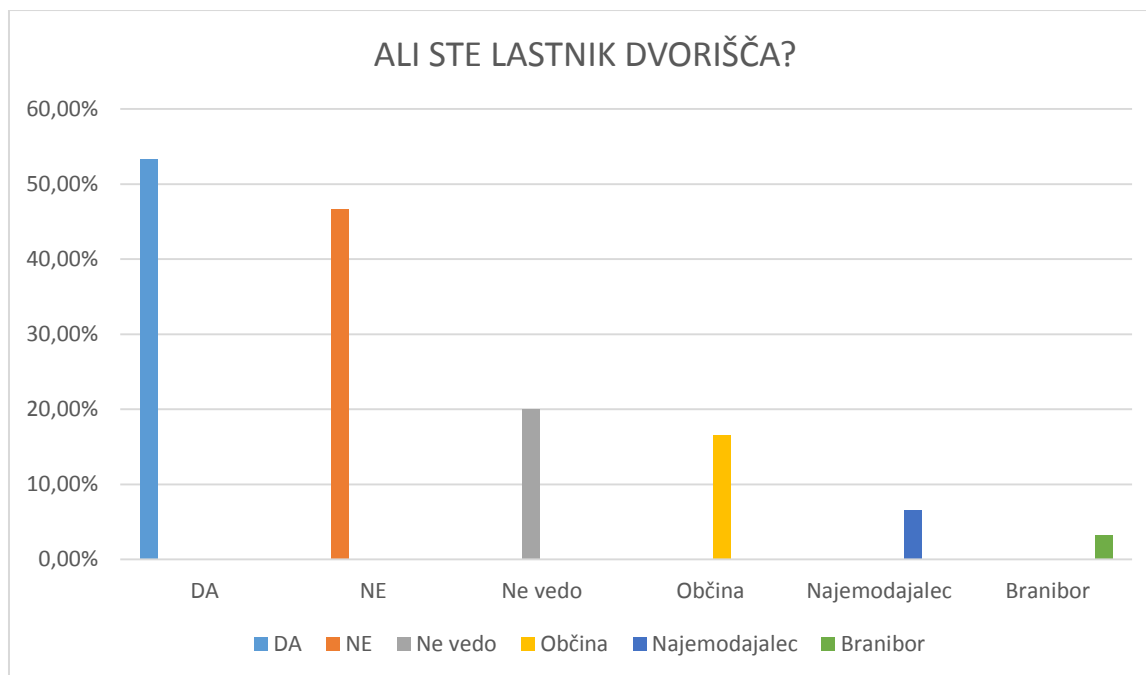

Diagram 4: Lastništvo dvorišč

V anketo sva vključila tudi vprašanje o tem, v kakšen namen uporabljajo dvorišče. Pričakovano je več kot polovica anketirancev (53, 5 %) odgovorila, da za parkiranje. Petina anketirancev (20 %) uporablja dvorišče za druženje in le dva anketiranca (6,6 %) za potrebe poslovne dejavnosti. Štirje anketiranci (13,3 %) so našim odgovorom še dodali, da dvorišče večinoma uporabljajo samo kot mimohod, za kolesarnico in za sušenje perila.

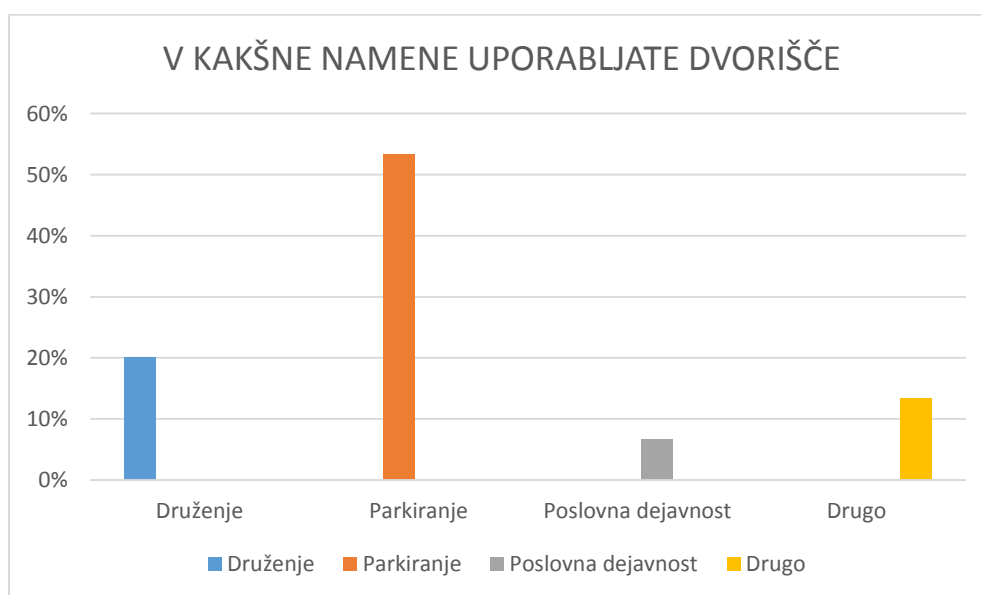

Diagram 5: Namen uporabe

Od anketirancev sva želela izvedeti, če so zadovoljni s trenutno ureditvijo njihovega dvorišča. 43,3 % jih je zadovoljnih, več kot polovica (56,6 %) pa si želi bolj urejenih dvorišč. Zelo nezadovoljni so stanovalci Miklošičeve, Savinove, Lilekove in Cankarjeve ulice.

Ker sva se že v najini hipotezi spraševala, ali MOC naredi dovolj za mestna dvorišča, sva to vprašala tudi stanovalce mestnega jedra. Le 5 prebivalcev je odgovorilo z DA (16,6 %), 22 prebivalcev pa z NE (73,3 %). Nekaj prebivalcev je na to vprašanje odgovorilo z ne vem (10 %). Tisti, ki so odgovorili negativno, so svoj odgovor utemeljili, da MOC ne sodeluje s prebivalci, premalo skrbi za čistočo, zelenje in otroška igrišča mestnega jedra, premalo je tudi parkirnih prostorov.

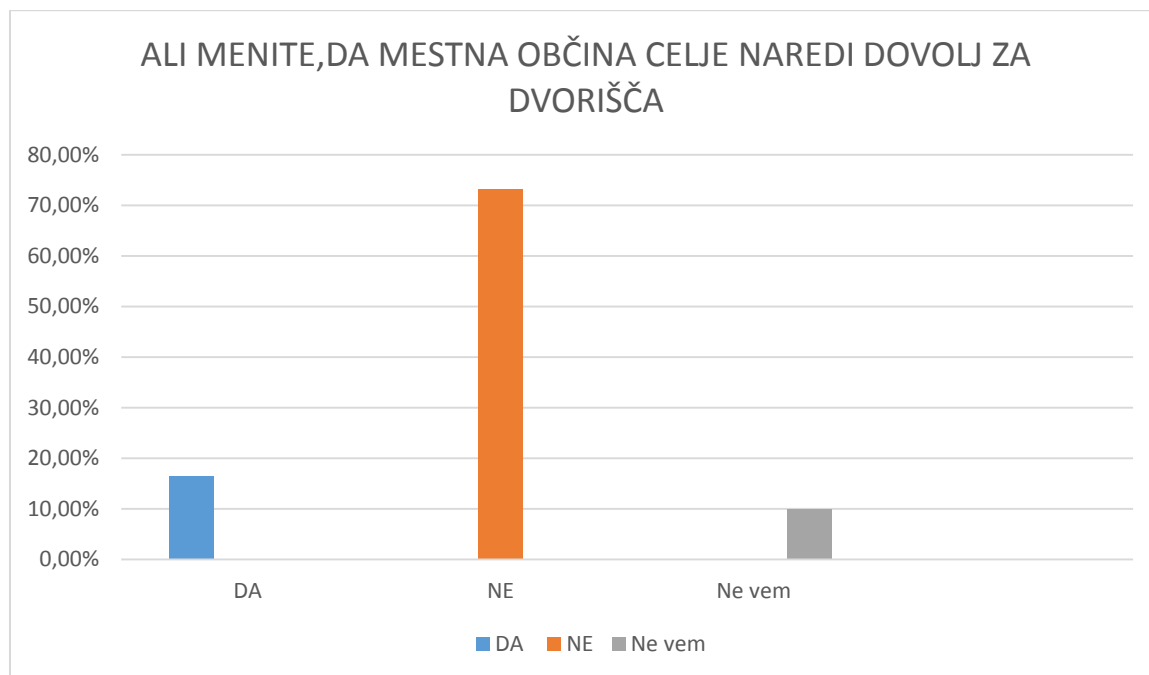

Diagram 6: Stanovalci mestnega jedra menijo, da MOC ne naredi dovolj za ureditev dvorišč.

Na koncu so naju zanimali predlogi anketirancev glede ureditve dvorišč. Stanovalci menijo, da bi se dvorišča morala zapreti za javnost, da bi potrebovala več zelenja, igral, parkirnih prostorov in redno čiščenje.

3. ZAKLJUČEK

Dvorišča so v veliki meri skriti deli našega mestnega jedra. Njihovo število in obseg sta naju presenetila. Žalostno si je bilo ogledati tista, za katera se je poimenovanje dvorišče spremenilo v parkirišče. Idejni projekti prenove nekaterih dvorišč v slabem stanju nam vlivajo upanje v lepo urejeno mestno središče, tako na glavnih ulicah kot tudi na notranji strani meščanskih stavb.

Najina prva hipoteza je bila, da po velikosti v starem mestnem jedru prevladujejo majhna dvorišča. Po ogledu vseh dvorišč, s pomočjo literature iz leta 1988, ki opredeljuje tipe dvorišč, in ugotovitvami na poletnih delavnicah leta 2008, sva ugotovila, da je majhnih dvorišč po številu največ, zato lahko prvo hipotezo potrdimo.

Drugo hipotezo, da so dvorišča pred 30 leti izgledala veliko bolje kot danes, lahko samo delno potrdimo. Predstavila sva kar nekaj manjših dvorišč, ki so danes lepo urejena. Po primerjavi fotografij iz 80-ih let prejšnjega stoletja z najinimi, ugotavljam, da je bilo kar nekaj dvorišč v teh letih urejenih. Najboljši primer za to je umetniška četrt Na okopih, ki je poleg urejenega dvorišča dobila tudi primerno vsebino. Vzroke za neurejenost dvorišč v drugi polovici 20. stoletja sva našla v povojni nacionalizaciji stavb in množičnem priseljevanju v mesta, kar je število stanovalcev povečalo in s tem povzročilo gradnjo pomožnih prostorov (lop, drvarnic, garaž). Do 80-ih let se mestnemu jedru ni posvečalo veliko pozornosti, v 90-ih zagon zaradi nastajanja novih trgovskih centrov zopet pojenja, v novem tisočletju MOC temeljito prenovi glavne ulice in trge mestnega središča. Tudi razvoj in napredek nista šla vzporedno z razvojem mestnega jedra, saj se je število avtomobilov v teh letih zelo povečalo, zato najine hipoteze ne moreva popolnoma potrditi. Če je bilo v 80-ih na teh dvoriščih veliko vrtičkov in družabnih prostorov, jih danes večinoma zasedajo avtomobili.

Najina tretja hipoteza je bila, da dvorišča služijo kot družabni prostor stanovalcev. O tem, v kakšne namene uporabljajo dvorišča, sva vprašala stanovalce in uporabnike dvorišč. Velika večina ljudi uporablja dvorišča za parkiranje, a se vendarle najde petina tistih, ki svoja dvorišča uporabljajo za druženje na prostem. Tudi ob ogledu dvorišč lahko ugotovimo, da imajo le še redka klopce za posedanje, otroških igral ni, vrtovi so že skoraj popolnoma izginili. Tako lahko predvsem na podlagi rezultata ankete hipotezo delno potrdimo.

Najino četrto hipotezo, da dvorišča urejajo in uporabljajo lastniki bližnjih stanovanj, lahko zopet delno potrdimo. Pri manjših dvoriščih lahko zagotovo trdimo, da jih urejajo in uporabljajo stanovalci, ki so večinoma lastniki teh dvorišč. Večja težava se pojavi pri večjih dvoriščih, kjer je lastnikov parcel več ali lastništva niso urejena, število stanovalcev z avtomobili presega zmogljivost dvorišča, garaže, ki so verjetno premajhne za današnje avtomobile, propadajo. Nekaj teh območij se uporablja kot javno parkirišče in jih ne uporabljajo samo lastniki bližnjih stanovanj. Ti so prepričani, da bi za urejenost takšnih dvorišč morala skrbeti MOC.

Zadnja hipoteza, ki sva si jo postavila, je bila, da MOC dvoriščem starega mestnega jedra ne namenja dovolj pozornosti. S tem vprašanjem sva se obrnila na pristojne službe. Poslali so nama dokument iz let 2006/07 in ima naslov Strokovna podlaga za reurbanizacijo mestnega

jedra Celje. Ker je od nastanka dokumenta do danes minilo že dobro desetletje, sva zapisano v tem dokumentu primerjala z današnjim stanjem. Ugotovila sva, da je potrebno v mestnem jedru pri obnovi upoštevati predpise Zavoda za kulturno dediščino, mnenje stanovalcev, teren morajo raziskati tudi arheologi, usklajevati se je potrebno z lastniki parcel. Takšne prenove zahtevajo velika denarna sredstva. Dvorišče, ki ga je MOC lepo uredila, je dvorišče Knežjega dvorca, ostala dvorišča urejajo predvsem lastniki oziroma podjetja (npr. Merkscha furnirnica d. o. o., Družba nepremičnine Celje d. o. o.). Iz ankete je razvidno, da stanovalci z delom MOC na tem področju niso zadovoljni, zato lahko to hipotezo potrdimo. Ne moremo pričakovati, da bo za vsa dvorišča skrbela MOC, lahko pa bi za lastnike dvorišč nudila pri obnovi in vzdrževanju denarno pomoč. Bolj intenzivno bi morala iskati tudi rešitve za problem parkiranja stanovalcev.

Najina najpomembnejša ugotovitev pa je, da starega mestnega jedra sploh ne poznamo dobro in da je toliko skritih kotičkov našega mesta, ki nosijo še neodkrito zgodbo. In če je o glavnih celjskih znamenitostih napisanega že veliko, je o teh delih mesta zelo malo. Želela bi, da se v prihodnjih letih odkrijejo in poživijo, mogoče po vzoru projekta »Živa dvorišča Maribora«, kjer so predstavili nekaj uličnega dogajanja na dvorišča in s tem pripomogli, da so se jih meščani začeli zavedati in bolje skrbeti zanje. Med delom sva dobila idejo, da bi se na enem izmed trgov mestnega središča pripravila razstava fotografij celjskih fotografov, ki bi pred tem sodelovali na natečaju »Najlepša fotografija celjskega dvorišča«. Meniva, da bi Celjani videli novo podobo mesta, tako kot sva jo midva.

4. SEZNAM SLIK IN DIAGRAMOV

Sliki 1 in 2: Primer dveh ozkih dvorišč na Glavnem trgu 2 in 3 (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slike 3–8: Majhna dvorišča služijo stanovalcem za zabojnike za smeti, parkiranje, odlaganje odsluženih stvari in celo drv. (Valentina Rkman, 7. 12. 2018, Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slike 9–11: Več povezanih dvorišč na vogalu Glavnega trga in Gosposke ulice (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Sliki 12, 13: Lepo urejena zunanost večstanovanjske hiše na Miklošičevi ulici 3, v neposredni bližini prava gneča na dvorišču/parkirišču stolpnic Miklošičeve 1 in 5 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 14: Dvorišče med Razlagovo in Savinjsko ulico ter Savinjskim nabrežjem (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Sliki 15, 16: Tudi za stavbami na Glavnem trgu 4–8 ni več sledu o vrtovih, slika iz zraka nam kaže podobo parkirišča, garaž, ohranjeni so zeleni pasovi. (Vir slike 15: Primc, 1986, str. 222, Vir slike 16: Geopedija, dostopno na: <http://www.geopedia.si/>, 19. 2. 2018)

Slika 17: Osamljen primer vrta v mestnem središču Celja za vogalnimi stavbami Gosposke ulice in Trga celjskih knezov (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 18: Dvorišče med stavbama Gregorčičeve ulice 2 in 4 ter Gledališkega trga 4 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 19: Dvorišče med stavbami na Miklošičevi ulici in Kocbekovo ulico (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 20: Dvorišče med Miklošičevo, Kocbekovo in Levstikovo ulico, kjer velik del dvorišča zasede skupna kurilnica (skrajno desno). (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 21: Dvorišče Cankarjeve ulice 9 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 22: Dvorišče Pošte Slovenije na Krekovem trgu 9 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 23: Dvorišče vogalne stavbe Krekov trg 6–8 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 24: Dvorišče med stavbama Ulice XIV. divizije 8 in Razlagovo 11 in 13 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 25: Dvorišče za Muzejem novejše zgodovine na Prešernovi ulici 17 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 26: Dvorišče med Gledališko ulico 2 in za Prothasijevim dvorcem (Trg celjskih knezov 10) (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 27: Dvorišče za Rimljanko (Savinova ulica 7) (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slike 28–30: Izredno slabo urejeno dvorišče na vogalu Cankarjeve in Aškerčeve ulice (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 31: Podoba tega območja pred tridesetimi leti, ko sta bili glavni ugotovitvi, da so vrtna parcele in »štepih« pomembna vrtna elementa. (Primc, 1986, str. 226)

Slika 32: Mohorjev atrij med arheološkimi izkopavanji (Arhej, dostopno na: <http://www.arhej.com/projekt-podrobno/34>, 2. 2. 2018)

Slika 33: Sodoben Mohorjev atrij (Darinka Kladnik, Kolobarjenje po Plečniku, Dnevnik, 31. 5. 2005, dostopno na: <https://www.dnevnik.si/127418>, 2. 2. 2018)

Slike 34–39: Okopi v 80-ih (ZVKDS, OE Celje, Kolšek, 11. 9. 1985)

Slike 40–42: Okopi danes (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Sliki 43, 44: Na okopih 2 leta 1985 in leta 2018 (Vir slike 43: ZVKDS, OE Celje, Kolšek, 11. 9. 1985, slika 44: Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slike 45, 46, 47: Dvorišče Muzejskega trga 4 v 80-ih in začetku 90-ih let
(Vir slike 45: ZVKDS, OE Celje, Badovinac, december 1984.

Vir slike 46: ZVKDS, OE Celje, Gorišek, 8. 9. 1989.

Vir slike 47: ZVKDS, OE Celje, Badovinac, 10. 1. 1990.)

Slike 50, 51, 52: Dvorišče Glavni trg 1 med prenovo in po njej
(Vir slike 50: ZVKDS, OE Celje, Gričar, 25. 11. 1991.

Vir slike 51: ZVKDS, OE Celje, Badovinac, 31. 7. 1990.

Vir slike 52: ZVKDS, OE Celje, Aškerc, 1. 12. 1992.)

Slika 53: Dvorišče postane vrt kluba Branibor leta 2010 (Branibor, <https://mynight.si/venue/branibor-club-pub/>, 12. 2. 2018)

Slika 54: Dvorišče kluba Mansion (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 55: Knežji dvorec leta 2001 (Bogdan Perko, Knežjemu mestu dvorec nezadržno propada, Finance, 24. 4. 2001, dostopno na: <https://www.finance.si/4919/Knezjemu-mestu-dvorec-nezadrzno-propada>, 15. 2. 2018)

Slika 56: Knežji dvorec po prenovi leta 2012 (MOC, dostopno na: <https://moc.celje.si/zakljuceni-projekti?start=4>, 15. 2. 2018)

Slika 57: Manjše dvorišče, skrito med parkiriščem Rimljanke in stavbami na Prešernovi ulici 12 in 13 (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 58: Dvorišče na Glavnem trgu 8, ki je sicer zaklenjeno, a se zaradi steklenih vrat opazi urejenost. Mogoče je to dvorišče namenjeno tudi družabnemu posedanju stanovalcev, saj je vidna miza s stoloma. (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 59: Dvorišče Glavnega trga 7, kjer stanovalci hranijo svoja kolesa, včasih je bil na dvorišču lokal Atrij, na kar nas spominja še vedno ohranjen napis nad vrati. (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 60: Dvorišče na Glavnem trgu 12, za gostilno Pri Prijatlih (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 61: Majhno, dobro skrito dvorišče, tik ob obzidju med Razlagovo ulico in gostilno Špital. Naslov obnovljene stavbe je Slomškov trg 5. (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Sliki 62, 63: Obulični kare med Cankarjevo, Stanetovo, Levstikovo in Aškerčevo ulico (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 64: V ozadju je vidna streha nekdanjega steklarstva na Muzejskem trgu, ki je bil predviden za rušenje. (Valentina Rkman, 7. 12. 2018)

Slika 65: Dvorišče med Kocenovo ulico 2a Glavnim trgom 4 (Gradivo so nam posredovali v Studiu LIST, 21. 2. 2018.)

Slike 66, 67, 68: Idejni projekt prenove na tem območju (Gradivo so nam posredovali v Studiu LIST, 21. 2. 2018.)

Slika 69: Obstoječe dvorišče za Železninarjem (Gradivo so nam posredovali v Studiu LIST, 21. 2. 2018.)

Slika 70: Dvorišče in atrij Železninarja po prenovi (Gradivo so nam posredovali v Studiu LIST, 21. 2. 2018.)

Slika 71: Današnja podoba dvorišča Razlagove 7 (Luka Minić, 20. 12. 2018)

Slika 72: Idejni projekt prenove stavbe in dvorišča (Gradivo so nama posredovali v Studiu LIST, 21. 2. 2018.)

Sliki 73, 74: Dvoriščna stran stavbe na Stanetovi ulici 19 danes in po idejnem projektu (Studio LIST, <http://www.studio-list.si/portfolio/prenova-stavbe-na-stanetovi-v-celju/>, 2. 2. 2018)

Sliki 75, 76: Večstanovanjska stavba na Prešernovi ulici 17 danes in po idejnem projektu (Studio LIST, <http://www.studio-list.si/portfolio/celovita-sanacija-vecstanovanjske-stavbe-presernova-celje/>, 2. 2. 2018)

DIAGRAMI:

Diagram1: Spol anketirancev

Diagram 2: Starost anketirancev

Diagram 3: Naslov anketirancev

Diagram 4: Lastništvo dvorišč

Diagram 5: Namen uporabe

Diagram 6: Stanovalci mestnega jedra menijo, da MOC ne naredi dovolj za ureditev dvorišč.

5. VIRI IN LITERATURA

- Klemen Bratuša, Mateja Gorjup, Dvorišče – naše ogledalo, objavljeno v: Urbani fenomeni: muzejske perspektive CE, Muzej novejšje zgodovine Celje, Celje 2016.
- Jerneja Ferlež, Mariborska dvorišča, etnološki oris, Mladinski kulturni center Maribor, Maribor 2001, str. 44.
- Tanja Roženberger, V centru na margini, objavljeno v: Urbani fenomeni: muzejske perspektive CE, Muzej novejšje zgodovine Celje, Celje 2016.
- Božena Hostnik, Celjska dvorišča – konzervatorski vidik, : Urbani fenomeni: muzejske perspektive CE, Muzej novejšje zgodovine Celje, Celje 2016.
- Alenka Kocuvan Polutnik, Dvorišča in vrtovi starega mestnega jedra Celje, objavljeno v Celjski zbornik 1988, Kulturna skupnost občine Celje, Celje 1988.
- Branka Primc, Zgodovinska analiza odprtih površin (dvorišč in vrtov) v Celju, objavljeno v: Celjski zbornik 1986, Kulturna skupnost občine Celje, Celje 1986.
- Maša Zavrtanik, Tanja Rijavec in Martina Fekonja, Dvorišča v Celju, : Urbani fenomeni: muzejske perspektive CE, Muzej novejšje zgodovine Celje, Celje 2016.
- Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Celje, slikovno gradivo (različni avtorji in datumi nastanka, natančne navedbe glej na seznamu slik).

Elektronsko gradivo:

- Arhej, dostopno na: <http://www.arhej.com/projekt-podrobno/34>, 2. 2. 2018.
- Geopedija, Interaktivni spletni atlas in zemljevid Slovenije, dostopno na: <http://www.geopedia.si/>, 19. 2. 2018.
- Klub Branibor, dostopno na: <https://mynight.si/venue/branibor-club-pub/>, 12. 2. 2018.
- MOC, dostopno na: <https://moc.celje.si/zakljuceni-projekti?start=4>, 15. 2. 2018.
- Projektno gradivo Studia arhitekture + oblikovanja LIST Celje, posredovano po elektronski pošti, 21. 2. 2018.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba ZRC SAZU – portal BOS, spletna izdaja, Ljubljana 2000.

- Marko Snoj, Slovenski etimološki slovar, 3. izdaja, <http://www.fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar/4285996/dvr?View=1&Query=dvori%C5%A1%C4%8De&All=dvori%C5%A1%C4%8De&FilteredDictionaryIds=193>, 17. 1. 2018.
- Strokovna podlaga za reurbanizacijo mestnega jedra Celje, 2006, 2007, str. 9. Dokument nam je po elektronski pošti posredovala Darja Zabukovec, arhitektka iz Oddelka za okolje in prostor, MOC, 8. 1. 2018.
- Studio LIST, <http://www.studio-list.si/portfolio/prenova-stavbe-na-stanetovi-v-celju/>, 2. 2. 2018.
- Studio LIST, <http://www.studio-list.si/portfolio/celovita-sanacija-vecstanovanjske-stavbe-presernova-celje/>, 2. 2. 2018.
- Ana Tepina, Vloga in urejanje dvorišč v središču Ljubljane kot sestavnih delov javnega mestnega prostora, diplomsko delo, Ljubljana 2009, str. 5, dostopno na: file:///C:/Users/uporabnik/Documents/KINGSTON/RAZISKOVALNA-DVORIŠČA/dn_tepina_ana.pdf, 15. 11. 2017.

ČASOPISNI ČLANKI:

- Darinka Kladnik, Kolobarjenje po Plečniku, Dnevnik, 31. 5. 2005, dostopno na: <https://www.dnevnik.si/127418>, 2. 2. 2018.
- Bogdan Perko, Knežjemu mestu dvorec nezadržno propada, Finance, 24. 4. 2001, dostopno na: <https://www.finance.si/4919/Knezjemu-mestu-dvorec-nezadrzno-propada>, 15. 2. 2018.
- Violeta Vatovec Einspieler, Kakovostna stanovanja v jedru mesta, Večer, 24. 4. 2017, dostopno na: <https://www.vecer.com/kakovostna-stanovanja-v-jedru-mesta-6259197>, 7. 2. 2018.
- Violeta Vatovec Einspieler, Celjski kare 9: nekoč park in fontana, danes pločevina in smeti, Večer, 30. 1. 2018, dostopno na: <https://www.vecer.com/celjski-kare-9-nekoc-park-in-fontana-danes-plocevina-in-smeti-6394086>,

6. PRILOGA

ANKETA (CELJSKA DVORIŠČA)

Pozdravljeni!

Sva sedmošolca s IV. OŠ Celje Luka Minić in Valentina Rkman. Odločila sva se, da bova v tem šolskem letu naredila raziskovalno nalogo z naslovom »Celjska dvorišča starega mestnega jedra«. Da bo najina raziskava temeljita, se nama je zdelo pomembno, da med prebivalci starega mestnega jedra izvedeva anonimno anketo.

Za sodelovanje se vam iskreno zahvaljujema.

Spol:	ženski	moški	
Starost:	a) od 18 do 30 let	b) od 30 do 60 let	c) nad 60 let

1. Ali nam lahko zaupate, katero dvorišče uporabljate vi (ulica, hišna št.)?

2. Ali ste vi kot stanovalec lastnik oziroma solastnik dvorišča? Če niste, ali morda veste, kdo je?

DA NE lastnik: _____

3. V kakšen namen uporabljate vaše dvorišče? (možnih je več odgovorov)

A druženje

B parkiranje

C za potrebe poslovne dejavnosti

D drugo: _____

4. Ali ste zadovoljni s trenutno ureditvijo vašega dvorišča?

DA NE

5. Menite, da Mestna občina Celje naredi dovolj za mestna dvorišča? Prosiva, da svoj odgovor utemeljite.

DA NE Utemeljitev: _____

6. Kakšni so vaši predlogi za ureditev, kaj in kako bi spremenili?
